

ضرورت همگامی با فناوری های نوین در آموزش زبان و ادبیات فارسی

علی اکبر کمالی نهاد

فارسی برای رسیدن به موفقیت، ایجاد انگیزه، داشتن کلاس جذاب و تأثیرگذاری در روند آموزش، باید با فناوری و حوزه های مختلف آن آشنا باشند و بدانند که چگونه باید از این ابزارها در کلاس درس استفاده کرد که سرمایه های آموزشی عمومی کشور به بیراهه نروند. بنابراین تسلط علمی و مهارتی معلمان در تکنولوژی آموزشی، به ویژه طراحی آموزشی، در به کارگیری صحیح فناوری در امر یاددهی و یادگیری بسیار ضروری است.

ذکر این نکته نیز لازم است که تولید محتواها، نرم افزارها، فیلم های آموزشی، اسلایدها و... باید به دست همین معلمان صورت گیرد و نمی توان منتظر بود که در بیرون از محیط آموزشی و توسط کسانی که آگاهی کاملی از شرایط و ویژگی های رشته و فراگیران ما ندارند، برای کلاس ما محتوای آموزشی الکترونیکی کاملی تولید شود و به صورت آماده در اختیارمان قرار گیرد. چنان محتوایی، مسلماً آن انتظاری را که از یک بسته آموزشی کامل داریم، محقق نمی کند و عملاً در کلاس درس مفید واقع نخواهد شد؛ پس ضروری است آموزش دهندگان، استادان، پژوهشگران و دبیران رشته زبان و ادبیات فارسی با جدیت بیشتر در ساخت، تولید و کاربرد محتواهای الکترونیک و مبتنی بر فناوری بکوشند.

می توان گفت همه معلمان مجبورند از رایانه و فناوری در تدریس استفاده کنند. آنان باید بدانند که از سخت افزار و نرم افزارهای موجود چگونه بهره بگیرند. امروزه یکی از مهیج ترین حوزه ها در آموزش این است که دانش آموزان خودشان رسانه هایی را ایجاد کنند و مهارتشان را در مورد مسئله یا موضوعی، از طریق رسانه هایی که خودشان ایجاد کرده اند، نشان دهند و در این حوزه معلمان باید:

- به جای سخنرانی و ارائه اطلاعات، به راهنمایی یادگیرندگان و مدیریت منابع بپردازند؛
- به جای آنکه به سؤالات پاسخ دهند، یادگیرندگان را برای یافتن پاسخ هدایت کنند؛
- به جای آنکه صرفاً محتوا را تهیه کنند، به طراحی تجارب یادگیری برای دانش آموزان بپردازند؛
- ساختار اصلی کار را تدارک ببینند و یادگیرندگان را تشویق کنند که خود فرایند یادگیری را کنترل کنند؛
- به سبک های یادگیری دانش آموزان حساسیت بیشتری نشان دهند. به عبارتی در دنیای آموزشی فناورانه دریابند که: «فناوری باید خادم آموزش باشد، نه ناخدای آن».

هرچه در روزگار معاصر پیش تر می رویم، تکنولوژی و فناوری بیشتر و بیشتر با زندگی ها آمیخته می شود. توسعه استفاده از ماشین در شکل های مختلف و با کارایی های گوناگون آن، پیدایش رایانه ها و گسترش حیرت انگیز آن ها، همه گیر شدن استفاده از گوشی های هوشمند، کاربرد تبلت ها که جایگزین رایانه ها و لپ تاپ ها شده اند، گسترش شبکه های مجازی، رسانه های جمعی و مهم تر از همه ظهور و رواج اینترنت، زندگی انسان امروز را تحت تأثیر قرار داده و به کارگیری سریع و گسترده این نوآوری ها در زندگی روزمره، جهت انجام فعالیت ها را تغییر داده است.

زبان و ادبیات فارسی به واسطه نقش تأثیرگذار و گسترده ای که در جامعه دارد، و به واسطه اینکه مخاطبان و علاقه مندان آن تقریباً همه جامعه هستند، باید بیش از هر حوزه دیگری مورد توجه و تأکید باشد و با استفاده از پیشرفت های تازه در ابزارها، فناوری ها، نوآوری ها و شیوه های مطلوب تر و تازه تر، در شناخت، آموزش و یادگیری آن تلاش کرد. اهمیت و گستردگی رشته زبان و ادبیات فارسی چندان است که استفاده از این ابزارها برای پیشرفت این رشته بسیار ضروری و حیاتی است. ضروری است که همگام و هم زمان با پیشرفت فناوری های جدید، از توان عملیاتی این ابزارها استفاده شود تا فعالیت های آموزشی و پژوهشی، در حوزه زبان و ادبیات فارسی از حیث روش و نتایج و از لحاظ کمی و کیفی ارتقا یابد؛ کاری که در گذشته، آن طور که باید، به آن توجه نشده است؛ به طوری که تولیدات مبتنی بر فناوری تخصصی در این زمینه ناچیز است و پاسخ گوی نیازهای این رشته در سطوح گوناگون نیست.

برای ارتقا و توسعه آموزش و پژوهش در زمینه زبان و ادبیات فارسی، از یک سو نیازسنجی صحیح و دقیق در این رشته و از سوی دیگر اشراف و آگاهی از همه ظرفیت های فناوری های روز ضروری است. در این صورت می توان از این فناوری ها به بهترین وجه استفاده کرد. گرچه ماهیت این رشته با برخی رشته ها مثل معماری، آمار، شیمی، فیزیک، ریاضی و... متفاوت است؛ اما می توان اقداماتی مهم برای به کارگیری اصولی ابزارهای روز برای پیشبرد اهداف آموزشی و پژوهشی آن انجام داد. برای این منظور باید بپذیریم که معلم امروز زبان و ادبیات فارسی نیازمند کسب دانش و مهارت در کاربرد فناوری ها در آموزش است؛ به عبارتی تلفیق «IT» با تخصص حرفه ای، از اصول اولیه در هر برنامه درسی است. به طور روشن باید بگوییم که مثلاً معلم تاریخ، معلم جغرافیا یا معلم زبان و ادبیات